

TARBIYA JARAYONINING SHAKLLARI VA METODLARI

Namangan davlat universiteti talabasi

Tulanbyeva Saida Eldorjon qizi

e-mail: saidatulanboyeva0415@gmail.com

Namangan davlat universiteti

O`qituvchi Qurbonova Durdona G`olibjon qizi

E-mail: dqurbonova1995@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu ishda tarbiya jarayonining mazmuni, uning asosiy shakllari va metodlari keng yoritilgan. Tarbiya jarayoni pedagogik faoliyatning murakkab va uzluksiz bo'g'ini sifatida talqin qilinib, o'quvchi shaxsini har tomonlama rivojlantirishdagi o'rni tahlil qilinadi. Ishda tarbiyaning an'anaviy va zamonaviy shakllari — suhbat, uchrashuv, ekskursiya, munozara, jamoaviy ishlar, loyiha faoliyatlari hamda tarbiyaviy tadbirlar mazmuni bayon etiladi.

Kalit so'zlar: tarbiya usullari, uslub, tarbiya vositalari, usullarni tasniflash, ongni shakllantirish usullari, faoliyatni tashkil qilish va tajribani shakllantirish, rag'batlantirish usullari.

ФОРМЫ И МЕТОДЫ ВОСПИТАТЕЛЬНОГО ПРОЦЕССА

Студентка Наманганского государственного университета

Туланбаева Саида Элдоржон кизи

e-mail: saidatulanboyeva0415@gmail.com

Наманганский государственный университет

Преподаватель: Курбонова Дурдона Голибжон кизи

E-mail: dqurbonova1995@gmail.com

Аннотация. В данной работе подробно освещены сущность воспитательного процесса, его основные формы и методы. Воспитательный процесс рассматривается как сложное и непрерывное звено педагогической деятельности, анализируется его роль в всестороннем развитии личности учащегося. В работе раскрываются традиционные и современные формы

воспитания — беседа, встреча, экскурсия, дискуссия, коллективные дела, проектная деятельность и содержание воспитательных мероприятий.

Ключевые слова: методы воспитания, методика, средства воспитания, классификация методов, методы формирования сознания, организация деятельности и формирование опыта, методы стимулирования.

FORMS AND METHODS OF THE EDUCATIONAL (UPBRINGING) PROCESS

Student of Namangan State University

Tulanbyeva Saida Eldorjon qizi

e-mail: saidatulanboyeva0415@gmail.com

Namangan State University

Teacher: Qurbonova Durdon G'olibjon qizi

E-mail: dqurbonova1995@gmail.com

Annotation. This paper provides a comprehensive overview of the essence of the educational (upbringing) process, its main forms, and methods. The upbringing process is interpreted as a complex and continuous component of pedagogical activity, and its role in the all-round development of the learner's personality is analyzed. The work describes traditional and modern forms of upbringing such as conversations, meetings, excursions, discussions, collective activities, project-based work, and the content of educational events.

Keywords: methods of upbringing, methodology, means of upbringing, classification of methods, methods of shaping consciousness, organizing activity and developing experience, methods of encouragement.

KIRISH

Insoniyat jamiyatining rivojlanishi va barqarorligi, avvalo, yosh avlodni to'g'ri tarbiyalashga bog'liq. Tarbiya jarayoni – bu shaxsning ijtimoiy-iqtisodiy, ma'naviy-axloqiy, jismoniy va intellektual jihatdan har tomonlama kamol topishi uchun tizimli va maqsadli ta'sir ko'rsatish jarayonidir. Mazkur jarayonning samaradorligi ko'p

jihtadan uning shakllari va metodlarining to'g'ri tanlanishi, zamon talablariga moslashtirilishi va individual xususiyatlarga mos kelishiga bog'liq.

Tarbiya shakllari deganda, ta'lim-tarbiya jarayonining tashkil etilish usullari (masalan, dars, sinfdan tashqari mashg'ulotlar, oilaviy tarbiya, jamoat ishlari, individual ish va h.k.) tushuniladi. Tarbiya metodlari esa maqsadga erishish uchun qo'llaniladigan vosita va uslublar majmuidir: og'zaki (suhbat, tushuntirish, ma'ruza), amaliy (mashq, tajriba, o'yin), rag'batlantirish va jazo, namuna ko'rsatish, talab qo'yish, shaxsiy o'rnak va boshqalar.

Bugungi kunda raqamli texnologiyalar, sun'iy intellekt va global axborot oqimlarining jadal rivojlanishi tarbiya shakllari va metodlarini tubdan o'zgartirmoqda. An'anaviy metodlar bilan birga interfaol, loyihaga yo'naltirilgan, masofaviy va gamifikatsiya elementlaridan foydalanilgan yangi yondashuvlar paydo bo'lmoqda. Shu bilan birga, milliy qadriyatlar, ma'naviy meros va zamonaviy dunyo talablari o'rtasidagi muvozanatni saqlash dolzarb masalaga aylanmoqda.

Ushbu maqolada tarbiya jarayonining asosiy shakllari va metodlari tahlil qilinadi, ularning afzalliklari, kamchiliklari, amalda qo'llanilishi hamda O'zbekiston ta'lim-tarbiya tizimida qo'llanish xususiyatlari yoritiladi. Maqsad – tarbiyachi, ota-ona va ta'lim muassasalari rahbarlari uchun zamonaviy va samarali yondashuvlarni taklif etishdan iborat.

MUHOKAMA

Tarbiya jarayoni to'xtovsiz va sistemali davom etadigan jarayon bo'lib, unga pedagog, tarbiyachi rahnomalik qiladi va tarbiyaning ayni vaqt uchun zarur bo'lgan maqsadini, shu maqsadni hal etishga xizmat etadigan faoliyatni belgilaydi. Tarbiyalanuvchilarning ushbu faoliyatga aktiv ishtirok etishini ta'minlab, ular o'rtasida ijtimoiy, jamoa, o'rtoqlik aloqalari va munosabatlari uchun sharoit yaratadi.

Tarbiyani yaxshi yo'lga qo'yish uchun uning harakatlantiruvchi kuchini, tarbiya jarayoni manbaini yaxshi bilish va hisobga olish muhimdir. Bu tarbiya jarayonidagi ichki va tashqi qarama-qarshiliklardan iboratdir. Masalan, tarbiyalanuvchining

odobliligi, etukligi bilan unga qo'yiladigan talab o'rtasidagi farq tarbiyachi va jamoa ta'siriga shaxsning o'z pozitsiyasi, ya'ni munosabati tarbiya jarayonining ichki qarama-qarshiligi bo'lsa, tarbiyachining talablari bilan shaxs mikro muhit ta'siri o'rtasidagi uzilish tashqi qarama-qarshilikdir. Yana shuni e'tiborga olish kerakki, tarbiyada tarbiyalanuvchining tarbiyalanganlik dajarajasini ham e'tirof etish lozim. Bordi-yu, bu masala unutilib qo'yilsa, tarbiya jarayonida yana qarama-qarshiliklar vujudga keladi. Masalan, tarbiyalanuvchilarning faoliyatida faol ishtirok etishlarini ta'minlash uchun shu faoliyat nima uchun, qaysi maqsadda, qancha muddatda bajarilishini ularning ongiga etkazish, bajarish usuli va natijasini hisobga olishda esa o'zlariga havola qilish ma'qulroqdir. Bordi-yu, yaxshi faoliyat turi tavsiya qilinganda ularning onglilik va ishni bajarishga tayyorgarlik darajasi hisobga olinmasa, uni bajarish istagi uyg'otilmasa, tarbiyachining o'rinishlari befoyda bo'ladi, talabalar passiv, behafsala bo'lib qolaveradilar.

Tarbiya usullarida har tomonlama shaxsni shakllantirish maqsadida shaxs ongi, his tuyg'ulari, irodasi va munosabatlar sistemasiga ta'sir ko'rsatish usulini tushunish kerak

Tarbiya usullari ham ma'lum bir elementlarga bo'linib tarbiya usullari deb yuritiladi. Masalan, pedagog tarbiyalanuvchiga biror bir vazifani topshirdi. O'z navbatida bu vazifani bajarish uchun ko'rsatmalar beradi. Bu ko'rsatmalar va tushuntirish maxsus holda metodik usul sifatida namoyon bo'ladi. Tarbiya usullari va vositalari o'zaro mustahkam bog'liqdir. Tarbiya usullari shaxsga ta'sir ko'rsatishdan iborat emas. Tarbiya ikki tomonlama jarayon bo'lib pedagog tarbiyachi faoliyati bilan talaba faoliyatini birlashtiradi.

Talabalarning tarbiyaviy ta'sirga faol tayyor bo'lishiga erishish uchun buni muayyan sharoitga qo'yish, uning faol faoliyatini tashkil etish lozim. U yoki bu tarbiyaviy vazifalarni hal etishning muvofiq tashkil etilgan metodik yo'llari tarbiya vositalari deb yuritiladi. Talabalar bilan tarbiyaviy ishda foydalaniladigan vositalar bunda televidenie, radio, kitoblar shaxslar jalb qilinadigan faoliyat turlari tarbiya vositalari bo'la oladi.

Pedagogning jonli nutqi, shaxslarning o'yinlari, jamoatchilik, havaskorlik to'garaklari tarbiya vositasi vazifasini bajaradi. Ammo tegishli tarbiyaviy vazifalarni hal etish uchun ularni albatta murabbiy pedagog ishining muayyan sistemasiga kiritish kerak. Tarbiya natijasining samarali bo'lishi tarbiyaviy jarayonni tashkil etish usullari, vositalari va shakllaridan mohirona foydalanishga va ularni qo'shib olib borishga bog'liq. Tarbiya usulini tadbiq etish muayyan yoshdagi shaxs faoliyatiga mos kelsa muvaffaqiyatli bo'ladi. Tarbiyaning umumiy usullari asosan 4 gruppaga bo'linadi.

1. Ijtimoiy ongni shakllantirish usuli.
2. Ijtimoiy axloqni shakllantirish usuli.
3. Rag'batlantirish usuli.
4. O'z-o'zini tarbiyalash.

Ijtimoiy ongni shakllantirish usullari - talabalarning ongli, his tuyg'usi va irodasiga har tomonlama ta'sir ko'rsatish usullarini umuman shaxs ongiga ta'sir ko'rsatishni o'z ichiga oladi.

Ijtimoiy ongni shakllantirish usullari tushuntirish, suhbat va o'rnak ko'rsatish qismlardan iboratdir.

Tushuntirish - talabalarda e'tiqod hosil qilishning eng keng yoyilgan usulidir. Tushuntirish usulidan ko'zlangan maqsad shaxsga hatti-harakatlar, voqealar va hodisalarga u yoki bu talablarning ma'naviy, estetik, mazmunini ochib berish, unga hulq atvorga va insoniy munosabatlarga to'g'ri baho berishni shakllantirishda ko'maklashishdan iboratdir.

Hikoya va suhbat pedagogning jonli so'zi asosida shaxsni g'oyaviy va ma'naviy shakllantirishning ta'sirchan usuli hisoblanadi. Hikoya qilinadigan mavzu talabalar uchun dolzarb, shaxslarni ma'naviy ishonch, ijobiy his tuyg'ular vujudga keltirishga olib kelishi kerak. Masalan, pedagog boshqa gurux jamoasi metallom yig'ishda yordam berganligini maroq bilan gapirib bersa, buning samaradorligi talabalarning qanday quloq solishiga qarab tekshirish mumkin. Agar talabalar "Biz ham metallom terishda yordam beramiz"-degan umumiy istak bildirsa, demak, pedagogning hikoyasi

shaxslar ongiga etib borgan va bunga javoban biron maqsad yo'lida faoliyat ko'rsatishga tayyorgarlik tuyg'usini keltirib chiqaradi.

Suhbat xilma-xil mavzularda olib boriladi, masalan etika- estetika mavzusida ya'ni insonni yurish-turishi, atrofdagi voqealar, hulq atvor, go'zalligi, davlatning ichki va tashqi siyosati, bilim olishi, talabalarni bilim doirasini kengaytirish va boshqa mavzularda olib boriladi. Suhbat vaqtida talabalar passiv tinglovchilar emas, balki muhokama qilayotgan faol ishtirokchilarga aylanadi. Suhbat vaqtida pedagog, tarbiyachilar tarbiyalanuvlarni tajribasiga, ularning bilimiga tayanishi lozim. O'tkazilayotgan suhbat talaba uchun ahamiyatliligini hisobga olish zarurdir. Yangi materiallarni tanlash, tarbiyalanuvchini o'ylashga, mazkur masala bo'yicha o'z bilimlarini orttirishga yordam beradi. Pedagogning o'zi qanchalik kam gapirsa, talabalar dunyosiga shunchalik yaxshiroq kirib borishi, ular bilan ajablanishi, quvonishi lozim, shunda suhbat muvaffaqiyatli olib boriladi.

Suhbat natijasida qabul qilingan axloqiy me'yor keyinchalik talabalar hulq atvori va faoliyatida amalga oshirilishi lozim. Va keyingi davrga mo'ljallangan o'z hulq atvorini kuzatishlar bilan bog'liq bo'lgan topshiriqlar berish imkoniyati tug'iladi.

Tarbiyalanuvchi xayotiy faoliyatga intilar ekan, kattalar hurmat qiladigan kishilarni o'ziga namuna qilib oladi, ularga taqlid qiladi. Taqlid qilishga moyillik ko'p sabablar bilan izohlanadi. Chunonchi, tarbiyalanuvchilarning hayotiy tajribasi hali kam, barqaror hulq atvor ko'nikmasi yo'qligidadir. Tarbiyalanuvchilarning aktivligi taqlid xarakteriga ega. Talaba kattalar tarjibasini o'zlashtira borar ekan, ko'pincha o'zi hurmat qiladigan, o'ziga yoqtiradigan kishilarning hulq atvori obrazlarida foydalanadi, ulardan nusxa ko'chiradi. Taqlid ularda bir muncha tanlash xarakteriga ega. Ularni boshqa kishilarning xarakteridagi ma'lum xislatlar jalb qiladi.

Yoshlikdagi taqlid va ishtiyoq doirasi namunalar yordamida kengayib boradi. Taqlid qilish uchun ijobiy namunalar tanlashda axloqiy, g'oyaviy, siyosiy omillarning ahamiyati kattadir. Tarbiyalanuvchilar va o'smirlarning taqlid qilishga moyilligi ko'pincha salbiy odatlarni ham o'zlashtirish imkoniyatini beradi. Ba'zan tarbiyalanuvchilarni o'quv muassasasi tartibini buzuvchilar, ularning qo'polliги soxta

jasurligi jalb qiladi. Ota onalar va pedagoglar farzandiga ta'sir ko'rsatishi mumkin bo'lgan o'rtoqlari bilan aloqa qilishini ta'qiqlasa bu aksincha tarbiyalanuvchining haligi tarbiyalanuvchi bilan birga bo'lish istagini yanada kuchaytiradi.

Eng muhimi yomon ta'sirga ijobiy namunani qarama-qarshi qo'yish, oilada va o'quv muassasasida faoliyatni shunday tashkil etish kerakki, toki bu faoliyat unga zerikarli, mazmunsiz, majburiy bir narsa bo'lib tuyulmasin.

Tarbiyalanuvchi bo'ladigan muhitga ham imkoni boricha ijobiy ta'sir ko'rsatmog'i zarur. Tarbiyada taqlid qilish va nusxa ko'chirish bilan cheklanib qolmasligi lozim. Har bir shaxsning o'ziga xos tarzda alohida takrorlanmaydigan shaxs bo'lib uyg'onishiga erishmoq kerak. Namuna onglilikni, ijobiy faollik va mustaqillikni rag'batlantirib turgandagina bunga erishsa bo'ladi. Kichik yoshdagi tarbiyalanuvchilar uchun oilada ota-ona, aka-uka, sevimli pedagog namuna bo'la olishi mumkin. Rag'batlantirish harakat qilishga ilhomlantirishdan iboratdir. Tarbiyaviy ishlarning formasi har qaysi tarbiyalanuvchining xususiyatiga qarab o'zgaradi. Istiqbolga doir talablar tarbiyalanuvchi faoliyatini aktivlashtiradi. Istiqbolni qo'yish har xil insonning ulg'ayishi uchun ham, jamoa uchun ham muhimdir. Rag'batlantirish usullari orasida musobaqa katta o'rin tutadi. O'quv muassasasi hayotida musobaqa ishlarini ommaviylashtirish muhimdir. Musobaqaning mohiyati qoloqlarni ilg'orlar darajasida etkazish ishning umumiy yuksalishiga erishishdir. Musobaqa har bir talabaning imkoniyatlarini ko'ra olish va baholashda olg'a harakat qilishda, kuch etadigan istiqbolni belgilashda iroda va xarakterni tarbiyalashda yordam beradi.

Rag'batlantirish talabaga shunday ta'sir ko'rsatsinki, bunda tarbiyachi alohida bir talabaning xatti-harakatiga, xulq-atvoriga ijobiy baho bera olsun. Jamoa talablarining bajarilishini rag'batlantirishi uchun asos deb hisoblash kerak. Rag'batlantirish insonga yashayotgan va ishlayotgan jamoaning undan mamnunligini ko'rsatadi.

Jamoa to'g'ri xulq-atvor ko'nikmalarini mustahkamlash va salbiy ko'nikmalariga barham berishi mumkin. Rag'batlantirish tarbiyalanuvchining takomillashuviga, xulq atvor va xatti-harakat bobida qanday yo'l tutish kerakligini anglab olishga imkon beradi. Talabani qanday va nima bilan rag'batlantirishni pedagog bilmog'i lozim.

Masalan, o'quv yili oxirida yakun yasaladi va baholash nimaga asoslanishi kerak, o'qish natijasigami, yoki talabaning o'quv mehnatiga, munosabatigami?

Istiqbolni tasvirlash talaba faoliyatini rag'batlantiradi, bu narsa quvonch bilan kutish kayfiyatini oshirib, qo'ygan maqsadga erishish uchun butun kuchini sarflashga beradi. Istiqbolni tasvirlash har bir tarbiyalanuvchining rivojlanishi uchun ham, jamoa uchun ham zarur.

Maqto'v rag'batlantirish usulidir. Maqto'v tarbiyachining alohida olingan shaxs xususiyatlariga ijobiy baho berishidir. Talaba tarbiyalanishida maqto'vning o'rni muhimdir. Maqto'v shaxsni ijobiy xislatlarini tarkib topishga yordam beradi. Lekin maqto'v ham talaba xissiyotlari rivojlanishi tezlashtirib yuboradi, unda manmanlik, xotirjamlik tuyg'ularini keltirib chiqaradi.

Jazolash usuli

Jamoa talabaning axloqidan uning ishga munosabatidan, muomalasidan mamnun bo'lmasa, shaxsning o'z hulqini tuzatib olishda yordam ko'rsatish uchun jazo usullaridan foydalanadi. Maqto'v singari jazo ham talabaning o'zini noqulay sezishga, uyalishga majbur qiladi.

Tarbiyalanuvchilarni yosh xususiyatlarini hisobga olgan holda jazolash ham me'yor darajasida bo'lishi shart. Chunki buning natijasida tarbiyaviy ta'sir ko'rsatishning bir qator usullarini ishlab chiqilishi lozim.

O'z-o'zini tarbiyalash usullari

Tarbiya jarayonida talaba o'z-o'zini tarbiyalashi, ya'ni o'z ustida ishlash, aktiv ish olib borsagina tarbiyani samarali deb aytish mumkin.

Talaba o'z-o'zini tarbiyalash borasida istiqbolini yaratishga intilishi, hayotda ma'lum mustaqillikka intilishda namoyon bo'ladi. O'z-o'zini tarbiyalash oilada va o'quv muassasasidagi tarbiyaviy ishlarning ta'siri ostida ro'y beradi. O'z-o'zini tarbiyalash jamoadagi shaxslarda faolroq amalga oshishi mumkinligi ularda iroda, tirishqoqlik intizomni tarbiyalaydi.

O'z-o'zini tarbiyalash shaxslarning o'z oldida muayyan vazifa qo'ya olishini, uni bajarishida ichki ishtiyoq bilan bajarish jarayonida shu vazifani bajarishi mumkinligini

anglashni, nima qilganligi haqida hisobot berilishini nazorat qilishni va to'plangan vazifalarning aniq natijalariga baho berishni o'z ichiga oladi. O'z-o'zini tarbiyalash shaxsiy majburiyat, o'z ishi haqida hisobotlarni tahlil qilish, o'z-o'zini nazorat qilish, o'z-o'ziga baho berish usullariga bo'linadi

Axloqiy tarbiya- «axloq», «hulq» va «atvor» so'zlari arabcha so'z bo'lib ular o'zbek tilida ham o'z ma'nosida qo'llaniladi. Ayrim odatlarda «axloq-kishilarning har bir jamiyatga xos xulq me'yorlari majmui» desa, boshqalar esa «axloq-ijtimoiy ong shakllaridan biri bo'lib, hamma sohalarda kishilarning hatti-harakatlarini tartibga solish funksiyasini bajaradi» deyishadi.

axloq me'yorlari hulq atvorning regulyatori sifatida odat me'yorlariga zid hatti-harakat axloqsizlik harakati deb qaraladi. Shunisi ham borki, huquq majburiy bo'lsa axloq ixtiyoriydir.

Axloqiy tarbiya odamlarni nomusli vijdonli, adolatli, vatanparvar, mehnatsevar bo'lishga o'rgatish bilan profilaktika ishlarini ham olib boradi. axloqiy tarbiyada yaxshi hulqni takomillashtirish uchun kurashiladi. Xalq ta'limi tizimida o'qitish tarbiyalanuvchilarning axloqiy mukammallashtirish bilan bog'liq bo'ladi. Ularda ong bilan xulq birligi tarbiyalanadi. Shaxsning jamoat va vatanga, mehnatga, kishilarga, o'z hulqiga munosabatlarni quyidagilarda o'z aksini topgan:

- jamiyatga, vatanga muhabbat va sadoqatni tarbiyalash;
- mehnatga axloqiy munosabatni tarbiyalash;
- atrofdagi kishilarga axloqiy munosabat, yuqori muomala madaniyatiga ega bo'lgan shaxsni shakllantirish;
- shaxsning o'ziga, o'z hulqiga, axloqiy munosabatni tarbiyalash.

Dars va darsdan tashqari tarbiyaviy ishlar jarayonini Alpomish, To'maris, Shiroq kabi xalq qahramonlari; A.Temur, Ulug'bek, Bobur singari davlat arboblari va sarkardalarimiz, Ibn Sino, Beruniy kabi olimu fuzalolarimiz qarashlariga tez-tez murojaat qilishimiz, yoshlarni Vatanga muhabbat ruhida tarbiyalash ishning asosini tashkil qiladi. SHu bilan birgalikda tarbiya borasidagi jahon standartlariga ham

e'tiborni qaratmoq lozim. Estetik tarbiya ancha keng ma'noga ega bo'lib shaxsni tabiat va jamiyatdan go'zalliklarni ideal nuqtai nazardan idrok etishga o'rgatadi.

Tarbiya turlarining hammasi bir-birlari bilan o'zaro uzviy bog'liq, lekin shunga qaramasdan o'z mazmunidan kelib chiqqan holda, ular o'z spetsifikasiga ham egadir. Endi biz quyidagi: aqliy tarbiya, axloqiy tarbiya, iqtisodiy tarbiya, ekologik tarbiya, huquqiy tarbiya, estetik tarbiya, jismoniy tarbiya, mehnat tarbiyasi kabi tarbiya turlarining har biriga alohida-alohida to'xtalib o'tamiz.

Inson kundalik hayotida undan (axloq normalaridan) norma sifatida foydalanadi. Axloqiy tarbiya normalari har bir jamiyatning huquqiy normalariga asos bo'ladi. Axloqiy tarbiyada kishi axloqiy bilimlarni o'zlashtiribgina qolmay, har qanday vaziyatlarda o'zini ana shu normalarga munosib tuta oladigan kishilar axloqiy tarbiyalangan hisoblanadi. Axloqiy tarbiyalangan kishida barqaror ma'naviy motivlar shakllangan bo'ladi. Bu motivlar esa o'sha kishini jamiyatda munosib xulq-atvorga rag'batlantiradi.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, tarbiya jarayoni shaxs kamolotining eng muhim va uzluksiz bo'g'ini hisoblanadi. U insonning aqliy, axloqiy, estetik, jismoniy, huquqiy va ma'naviy jihatdan barkamol bo'lib shakllanishida hal qiluvchi o'rin tutadi. Tarbiyaning shakllari va metodlari to'g'ri tanlangan va zamon talablariga mos qo'llanilgan taqdirdagina kutilgan natijalarga erishish mumkin bo'ladi.

Tarbiya jarayonida ijtimoiy ongni shakllantirish, ijtimoiy xulq-atvorni rivojlantirish, rag'batlantirish va o'z-o'zini tarbiyalash usullarining har biri muhim ahamiyat kasb etadi. Ayniqsa, yoshlar tarbiyasida namuna ko'rsatish, suhbat, tushuntirish, rag'batlantirish kabi metodlar samaradorligini oshiradi. Shuningdek, tarbiyaviy vositalar — jamoa, ommaviy axborot vositalari, kitoblar, tadbir va to'garaklarning ta'siri ham beqiyosdir.

Axloqiy tarbiya esa shaxsda vijdon, halollik, adolat, vatanparvarlik, mehnatsevarlik kabi eng muhim insoniy fazilatlarni shakllantiradi. Shaxsning

jamiyatga, vatanga, mehnatga, atrofdagilarga va o'ziga munosabatida axloqiy tarbiya asosiy mezon bo'lib xizmat qiladi. Shu bois ta'lim muassasalari, oila va jamoatchilik hamkorligida tarbiya jarayonini izchil va tizimli tashkil etish muhim vazifalardan biridir.

Umuman olganda, barkamol avlodni tarbiyalashda milliy qadriyatlar va zamonaviy pedagogik yondashuvlarni uyg'unlashtirish, shuningdek, tarbiya shakllari va metodlaridan samarali foydalanish jamiyat taraqqiyoti va kelajagi uchun mustahkam poydevor bo'lib xizmat qiladi.

ADABIYOTLAR

1. Abdurahmonov F. **Pedagogika nazariyasi va amaliyoti**. – Toshkent: O'qituvchi, 2018.
2. Xodjayev B.X. **Tarbiya nazariyasi**. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2019.
3. Munavvarov A.K. **Pedagogika**. – Toshkent: O'qituvchi, 2017.
4. Qodirova F.R., Sattorov A.S. **Yoshlar tarbiyasida zamonaviy yondashuvlar**. – Toshkent: Ilm Ziyoy, 2020.
5. Avliyoqulov N.X. **Pedagogik texnologiyalar**. – Toshkent: Fan, 2016.
6. Karimov I.A. **Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch**. – Toshkent: Ma'naviyat, 2008.
7. O'zbekiston Respublikasi **“Ta'lim to'g'risida”gi Qonuni**. – Toshkent, 2020.
8. Internet manbalari:

www.ziyonet.uz

www.pedagog.uz

www.lex.uz